

Κανονισμός (ΕΕ) αριθμ. 650/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 4ης Ιουλίου 2012 σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων, την αποδοχή και εκτέλεση δημόσιων εγγράφων στον τομέα της κληρονομικής διαδοχής και την καθιέρωση ευρωπαϊκού κληρονομητηρίου.

*Γεώργιος Κ. Σχοινοχωρίτης
Εφέτης Αθηνών*

I. Εισαγωγή

Ο Κανονισμός 650/2012 κληρονομικές σχέσεις, είναι ένας θεμελιώδης και φιλόδοξος Κανονισμός, γιατί είναι ο πρώτος που είναι πλήρης ως προς τη δομή του, καλύπτει ταυτόχρονα και τα θέματα διεθνούς δικαιοδοσίας, εφαρμοστέου δικαίου, αναγνώρισης και εκτέλεσης αποφάσεων, αλλά και συνεργασίας με το ευρωπαϊκό κληρονομητήριο¹. Είναι επίσης πλήρης, αφού στα 84 άρθρα του καλύπτει όλες -ή σχεδόν όλες- τις πτυχές των διεθνών κληρονομικών σχέσεων. Είναι ,τέλος, καινοτόμος, αφού υιοθετεί την *professio juris*, περιέχει προσφυγή στο διορθωτικό μηχανισμό της ρήτρας εξαιρέσεως (ή διαφυγής), όπως θα δούμε παρακάτω, και συνιστά, παρά τις λίγες αδυναμίες του, που εντοπίζονται κυρίως στην πολυπλοκότητα του συστήματος, πρόοδο στην ευρωπαϊκή ενοποίηση των κανόνων που διέπουν συνολικά τις διεθνείς κληρονομικές σχέσεις.

Με τον Κανονισμό αυτό, το ευρωπαϊκό κληρονομικό διεθνές δίκαιο διασφαλίζει μία πρωτοπορία έναντι των εθνικών δικαίων -και του ελληνικού κληρονομικού διεθνούς δικαίου-στα οποία καταλείπεται περιθωριακός ρόλος.

Η νομική βάση της ευρωπαϊκής ενοποίησης στο χώρο του ιδ.δ.δ. είναι το άρθρο 81 § 2 στοιχ.γ. της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), το οποίο παρέχει τη δυνατότητα λήψης μέτρων που αποσκοπούν στην ενοποίηση των κανόνων συγκρούσεως των κρατών μελών. Το άρθρο αυτό συνιστά τη νομική βάση θέσπισης του Κανονισμού

¹ Και επομένως είναι μάλλον ανακριβής ο τίτλος είτε ως Κανονισμός Ρώμη IV είτε ως Κανονισμός Βρυξέλλες III π.χ. γιατί δεν αφορά μόνο το εφαρμοστέο δίκαιο ή τους κανόνες δικαιοδοσίας, αλλά είναι κατά τη δομή πλησιέστερα προς τον Κανονισμό (ΕΚ) 4/2009 του Συμβουλίου της 18ης Δεκεμβρίου 2008 για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων και τη συνεργασία σε θέματα υποχρεώσεων διατροφής. Για τον λόγο αυτό προτιμήθηκε το απλό και ακριβέστερο: «Κανονισμός κληρονομικές σχέσεις» ως συντεταγμένη ονομασία του. Ο πλήρης τίτλος του Κανονισμού είναι ο αναφερόμενος στον τίτλο της παρούσας Εισήγησης.

κληρονομικές σχέσεις (650/2012)². Ο Κανονισμός δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ στις 27 Ιουλίου 2012³ και τέθηκε σε ισχύ, κατά το άρθρο 84 § 1 στις 16-8-2012. Με εξαίρεση ορισμένες-λίγες-διατάξεις, έχει τεθεί σε εφαρμογή στις 17 Αυγούστου 2015 και εφαρμόζεται στις κληρονομικές διαδοχές προσώπων των οποίων ο θάνατος επέρχεται κατά ή μετά την 17-8-2015.

II. Οι θεμελιώδεις επιλογές του Κανονισμού 650/2012

A. Η αρχή της ενότητας δικαίου

Ο Κανονισμός κληρονομικές σχέσεις, εμπνεόμενος στο σημείο αυτό από τη Σύμβαση της Χάγης του 1989 για το εφαρμοστέο δίκαιο στις κληρονομικές σχέσεις, υιοθετεί τη μονιστική προσέγγιση, δηλαδή ότι ένα δίκαιο διέπει το σύνολο των κληρονομικών σχέσεων. Η αρχή της ενότητας υιοθετεί την τελευταία συνήθη διαμονή του κληρονομούμενου τόσο ως βάση διεθνούς δικαιοδοσίας (άρθρο 4), όσο και ως σύνδεσμο του κανόνα σύγκρουσης (άρθρο 21 § 1). Έτσι θα είναι μόνο τα δικαστήρια του τόπου της τελευταίας συνήθους διαμονής του κληρονομούμενου που θα έχουν δικαιοδοσία να κρίνουν για το σύνολο της κληρονομίας, εφόσον αυτή βρίσκεται σε κράτος μέλος που δεσμεύεται από το Κανονισμό. Εάν ο κληρονομούμενος είχε τη συνήθη διαμονή του εκτός κράτους μέλους, ο Κανονισμός ιδρύει μια επικουρική βάση διεθνούς δικαιοδοσίας, επίσης για το σύνολο της κληρονομίας, εφόσον όμως τα περιουσιακά στοιχεία της κληρονομίας βρίσκονται σε αυτό και είτε ο κληρονομούμενος είχε την ιθαγένεια του συγκεκριμένου κράτους μέλους κατά το χρόνο του θανάτου είτε ο θανών διατηρούσε την προηγούμενη συνήθη διαμονή του στο συγκεκριμένο κράτος μέλος, εφόσον επιπροσθέτως δεν έχει παρέλθει πενταετία από τη μεταβολή της συνήθους διαμονής του (άρθρ. 10 § 1). Η αρχή της ενότητας που εφαρμόζεται απόλυτα στις ενδοκοινοτικές σχέσεις, υποχωρεί έναντι του στόχου του συντονισμού των εννόμων τάξεων στις εξωκοινοτικές σχέσεις (άρθρ. 10 § 2).

Η θεωρία της ενότητας υιοθετείται επίσης και ως προς τις συγκρούσεις νόμων. Το καταρχήν δίκαιο που διέπει το σύνολο των κληρονομικών σχέσεων είναι κατά το άρθρο 21 § 1 το δίκαιο της συνήθους διαμονής του κληρονομούμενου κατά τη στιγμή του θανάτου του. Το δίκαιο αυτό διέπει

² Αλλά και άλλων Κανονισμών, τόσο στο πεδίο της διεθνούς δικονομικού δικαίου (Βρυξέλλες I και II bis) όσο και στο πεδίο των συγκρούσεων νόμων (Ρώμη I, II, III).

³ Το κείμενο του Κανονισμού βρίσκεται και στον δικτυακό τόπο: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2012:201:0107:0134:EL:PDF>, ενώ το Διορθωτικό επί του Κανονισμού, όπως δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Ε.Ε. (L 344/3 της 14.12.2012), μπορεί να ανευρεθεί αντίστοιχα στον δικτυακό τόπο: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2012:344:0003:0003:EL:PDF>

το σύνολο της κληρονομιαίας περιουσίας όπου και εάν ευρίσκεται (μονιστικό σύστημα). Η συνήθης διαμονή ως σύνδεσμος του άρθρου 21 είναι ταυτόσημη με την έννοια της συνήθους διαμονής ως δικαιοδοστικής βάσεως του άρθρου 4 . Έτσι, σχηματίζεται ένας ευρωπαϊκός σκληρός εννοιολογικός πυρήνας της ευρωπαϊκής έννοιας της συνήθους διαμονής. Ομως στην § 2 του άρθρου 21 εισάγεται ρήτρα εξαιρέσεως ή διαφυγής , σύμφωνα με την οποία το δικαστήριο έχει τη δυνατότητα να παρακάμψει το δίκαιο της συνήθους διαμονής όταν διαπιστώσει ότι η σχέση έχει προδήλως στενότερο σύνδεσμο με μια άλλη έννομη τάξη.

Η εφαρμογή της ρήτρας εξαιρέσεως προϋποθέτει δικαστική κρίση και επομένως δεν θα εφαρμόζεται από άλλες δημόσιες αρχές επιφορτισμένες με τη ρύθμιση των κληρονομικών σχέσεων, οι οποίες δεν έχουν εξουσία δικαιοδοτικής κρίσεως.

Στις εξαιρέσεις της εφαρμογής του δικαίου της συνήθους διαμονής πρέπει να προστεθεί και η καινοτομία του άρθρου 22 § 1 , όπως θα εκτεθεί κατωτέρω, με την οποία εισάγεται περιορισμένη δυνατότητα επιλογής του δικαίου της ιθαγένειας του κληρονομούμενου (όπως το ελληνικό σύστημα κατά την ΑΚ 28)-*professio juris*-το οποίο θα διέπει επίσης το σύνολο της κληρονομίας. Εξαιρέσεις από την αρχή της ενότητας μπορεί να προκύψουν από την εφαρμογή ειδικών κανόνων που προβλέπουν τα άρθρα 24 έως 27, 28,31, 32,33 και 34.

B.Η σύμπτωση κανόνων διεθνούς δικαιοδοσίας (*forum*) και εφαρμοστέου δικαίου (*jus*).

Όπως δηλώνεται και στο Προοίμιο αριθ. 27, οι συντάκτες του Κανονισμού επεδίωξαν όπως η αρχή η οποία θα καλείται να εφαρμόσει τον Κανονισμό, ως επί το πλείστον, εφαρμόζει το δίκαιό της, το δίκαιο του *forum*. Και αυτό θα επιτυγχάνεται δια της συνήθους διαμονής που χρησιμοποιείται διττά, τόσο ως βάση διεθνούς δικαιοδοσίας, όσο ως σύνδεσμος ως προς το εφαρμοστέο δίκαιο, όπως προεκτέθηκε. Επομένως, η αρχή της συνήθους διαμονής θα εφαρμόζει το δίκαιο της συνήθους διαμονής και αυτή η περίπτωση είναι η κατά κανόνα συμβαίνουσα.

Παράδειγμα: Η κα Larson , σουηδικής ιθαγένειας, αποβιώνει στο Κάπρι της Ιταλίας στις 17-8-2015, όπου ζούσε από το 2000. Διαθέτει κινητή και ακίνητη περιουσία στην Ελβετία και την Ιταλία. Έχει μια κόρη. Ποιό δίκαιο εφαρμόζεται στην κληρονομική διαδοχή;

Κανονισμός 650/2012: Το δίκαιο του τελευταίου τόπου συνήθους διαμονής της θανούσης, δηλ. το ιταλικό δίκαιο στο σύνολο της κληρονομικής

διαδοχής.

Εξαιρετικά πάντως θα κάμπτεται η αρχή της σύμπτωσης *forum* και *jus* και το δικαστήριο θα καλείται να εφαρμόσει ένα άλλο δίκαιο από το δικό του. Αυτό θα συμβαίνει σε τρεις περιπτώσεις:

1) αφενός με την ενεργοποίηση των γενικών εξαιρέσεων (δημόσια τάξη, κανόνες αμέσου εφαρμογής της *lex rei sitae*, ειδικοί κανόνες κλπ.)

2) αφετέρου όταν, κυρίως, η διαμονή του κληρονομούμενου (*de cuius*) ήταν σε τρίτο κράτος (άρθ. 21 § 1) και η αρχή θεμελιώνει τη δικαιοδοσία της στο άρθρο 10 § 2, δηλαδή είναι η αρχή της τοποθεσίας της κληρονομιάς περιουσίας, εφόσον δεν συντρέχει λόγος ενεργοποίησης της ρήτρας εξαιρέσεως ή διαφυγής της § 2 του άρθρου 21 ή της παραπομπής (άρθρο 34).

Παράδειγμα: Ο κ. Garcia , γαλλικής ιθαγένειας, αποβιώνει το 2016 στην Αργεντινή, όπου ζούσε απο το 1990. Έχει ένα γιό και διαθέτει κινητή και ακίνητη περιουσία στην Αργεντινή και τη Γαλλία. Ποιό δίκαιο εφαρμόζεται στην κληρονομική διαδοχή;

Πρέπει να εξετασθούν οι κανόνες σύγκρουσης των νόμων κάθε κράτους , που συνδέεται με την κατάσταση του (Αργεντινή, Γαλλία)

ΙΔΔ Αργεντινής: το δίκαιο του τελευταίου τόπου διαμονής του αποβιώσαντος: το δίκαιο της Αργεντινής για το σύνολο της κληρονομικής διαδοχής.

Κανονισμός 650/2012: το δίκαιο του τελευταίου τόπου διαμονής του αποβιώσαντος: το δίκαιο της Αργεντινής στο σύνολο της κληρονομικής διαδοχής.

3) όταν, αντίθετα, έχει επιλεγεί το δίκαιο της ιθαγένειας δυνάμει της *professio juris* του άρθρου 22, αν και στην περίπτωση αυτή το δικαστήριο της συνήθους διαμονής , δύναται να υποχωρήσει έναντι εκείνου , εφόσον το θεωρεί προσφορότερο κατά το άρθρο 6 του Κανονισμού.

Γ.Η αρχή της προβλεψιμότητας για τον κληρονομικό προγραμματισμό δια της αυτονομίας της βουλήσεως στις κληρονομικές σχέσεις, που επιτυγχάνεται κυρίως με την περιορισμένη αποδοχή του *professio juris* κατά το άρθρο 22 , αλλά και τις διατάξεις των άρθρων 24 § 1 και 25 §§ 1 και 2.

Δ. Ο συντονισμός των εννόμων τάξεων δια των μηχανισμών της εκκρεμοδικίας και της συνάφειας, της αναγνώρισης κατά τη διασυνοριακή εκτέλεση των δημοσίων εγγράφων και των δικαστικών συμβιβασμών, όπως και της θέσπισης του ευρωπαϊκού κληρονομητηρίου (άρθρ. 62 επ.).

III. Το πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού 650/2012

Ο Κανονισμός ορίζει θετικά ότι εφαρμόζεται στις κληρονομικές διαδοχές (άρθρο 1 § 1 εδ.α), η έννοια των οποίων ορίζεται στο άρθρ. 3 § 1^α, κατά το οποίο ως κληρονομική διαδοχή νοείται η διαδοχή στην κληρονομία θανόντος και καλύπτει όλες τις περιπτώσεις μεταβίβασης αιτία θανάτου περιουσιακών στοιχείων, δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, είτε πρόκειται για εκούσια μεταβίβαση δυνάμει διατάξεως τελευταίας βουλήσεως (στην έννοια της οποίας εμπίπτουν κατά το άρθρο 3 § 1δ του Κανονισμού η διαθήκη, η συνδιαθήκη και η κληρονομική σύμβαση) είτε για τη μεταβίβαση μέσω εξ αδιαθέτου διαδοχής. Το πεδίο εφαρμογής εξειδικεύεται στο άρθρο 23 του Κανονισμού, το οποίο απαριθμεί, ενδεικτικές πάντως, περιπτώσεις. Περαιτέρω όμως, ο Κανονισμός ορίζει και αρνητικά ότι δεν εφαρμόζεται σε θέματα δημοσίου δικαίου, φορολογικά, τελωνειακά, διοικητικά (άρθρ. 1 § 1 εδ.β), ενώ περιέχει και μια σειρά εξαιρέσεων ζητημάτων ιδιωτικού δικαίου, που συνδέονται με την κληρονομική διαδοχή πλην όμως δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του (άρθρ. 1 § 2 εδ. α-1β). Αντίθετα, οι προϋποθέσεις της αφάνειας, της απουσίας ή του τεκμαιρομένου θανάτου, δεν εμπίπτουν στον Κανονισμό και κρίνονται βάσει των εθνικών κανόνων ιδ.δ.δ. Στο πλαίσιο αυτό εντάσσεται και ο προβληματισμός του εάν μια δωρεά που σχετίζεται με τον θάνατο του διαθέτη εμπίπτει στην έννοια της δωρεάς εν ζωή (άρα στην εξαίρεση από τον Κανονισμό) ή όχι. Σε κάθε περίπτωση απαιτείται αυτόνομη ερμηνεία των όρων που απαντώνται στον Κανονισμό και κατόπιν νομικός χαρακτηρισμός της υπο κρίση περίπτωσης κατά την νομολογία του ΔΕΕ.

IV. Διεθνές πεδίο εφαρμογής.

Με τον όρο «διεθνές» πεδίο εφαρμογής του κληρονομικού κανονισμού επιχειρείται να υποδηλωθεί η αναγκαία, για την εφαρμογή του, σύνδεση μια υπόθεσης, όχι απλώς με ένα κράτος μέλος (να μην πρόκειται δηλαδή για καθαρά εσωτερική υπόθεση) ώστε να εμπίπτει αυτή στο πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού.

A. Εφαρμογή του Κανονισμού σε διεθνείς και μη εφαρμογή του σε εσωτερικές -χωρίς διεθνές, διασυνοριακό στοιχείο-υποθέσεις κληρονομικής διαδοχής.

Ο Κανονισμός, όπως προκύπτει και από τις σκέψεις 1 και 7 του Προοιμίου του, εφαρμόζεται σε διεθνείς και δεν εφαρμόζεται σε εσωτερικές υποθέσεις κληρονομικής διαδοχής. Οι διατάξεις του Κανονισμού για το εφαρμοστέο δίκαιο έχουν οικουμενικό χαρακτήρα (ισχύ *erga omnes*),

όπως καθίσταται σαφές και απο το άρθρο 20 αυτού (οικουμενική εφαρμογή), κατά το οποίο το δίκαιο που καθορίζεται απο τον Κανονισμό εφαρμόζεται ακόμη και αν δεν πρόκειται για δίκαιο κράτους μέλους, εκτοπίζοντας πλήρως εντός του πεδίου εφαρμογής του κληρονομικού Κανονισμού εθνικές ρυθμίσεις ιδ.δ.δ.

Οι διατάξεις του για την αναγνώριση και εκτέλεση δικαστικών αποφάσεων, την αποδοχή και εκτελεστικότητα δημοσίων εγγράφων και την εκτέλεση δικαστικών συμβιβασμών, εφαρμόζονται μόνον όταν πρόκειται για απόφαση, δημόσιο έγγραφο ή δικαστικό συμβιβασμό που προέρχεται απο άλλο κράτος μέλος (ισχύς *inter partes*), εκτοπίζοντας σχετικές εθνικές ρυθμίσεις. Αντίθετα, η αναγνώριση και εκτέλεση δικαστικών αποφάσεων, δημοσίων εγγράφων και δικαστικών συμβιβασμών προερχομένων απο τρίτα κράτη, διέπεται απο τις σχετικές εθνικές διατάξεις.

B. Σχέση με Διεθνείς Συνθήκες και άλλους Κανονισμούς της ΕΕ (άρθ. 75-76)

Ο κληρονομικός Κανονισμός δεν συγκρούεται με τους λοιπούς Κανονισμούς που ρυθμίζουν άλλα ζητήματα, έστω και συγγενή, σε ενωσιακό επίπεδο. Κατά κανόνα μάλιστα οι λοιποί Κανονισμοί εξαιρούν ρητά απο το πεδίο εφαρμογής τους ζητήματα κληρονομικών σχέσεων. Σημειώνεται βέβαια οτι ίδιες έννοιες που απαντώνται στους Κανονισμούς αυτούς, θα πρέπει να ερμηνεύονται αυτόνομα μεν, σύμφωνα με την τεολογία και λειτουργικότητα κάθε Κανονισμού, αλλά κατά το δυνατόν με τον ίδιο τρόπο, ώστε να μην δημιουργούνται κενά και συγκρούσεις μεταξύ τους. Κατ'εξάιρεση ο κληρονομικός Κανονισμός στο άρθρο 76 αυτού ορίζει ρητά και ειδικά οτι δεν θίγει την εφαρμογή του Κανονισμού (ΕΚ) 1346/2000 του Συμβουλίου περί των διαδικασιών αφερεγγυότητας, ο οποίος μάλιστα δεν αποκλείει την εφαρμογή του σε διαδικασίες αφερεγγυότητας που αφορούν την κληρονομία του θανόντος. Σε περίπτωση συγκρούσεων μεταξύ τους, ο άνω Κανονισμός για την αφερεγγυότητα υπερέχει. Στην πράξη, η κληρονομιαία περιουσία συνιστά και την περιουσία αφερεγγυότητας την οποία θα διοικήσει ο σύνδικος κατά τους κανόνες του δικαίου που ορίζεται ως εφαρμοστέο κατά τον Κανονισμό διαδικασιών αφερεγγυότητας. Ο σύνδικος πάντως οφείλει κατά τη διαδικασία αυτή να εφαρμόσει τον Κανονισμό κληρονομικές σχέσεις για να προσδιορίσει, κατά το οριζόμενο σ'αυτόν ουσιαστικό δίκαιο, ζητήματα αμιγώς κληρονομικού ενδιαφέροντος τρίτων έναντι του κληρονομούμενου, όπως των κληρονόμων. Κατά το γράμμα και το πνεύμα του άρθρου 76, ο κανόνας προτεραιότητας επιβάλλει και την αναστολή

όλων των κληρονομικών διαδικασιών που αποβλέπουν στην εκκαθάριση της κληρονομίας, δικαστικές ή μη, μέχρι την ολοκλήρωση της διαδικασίας αφερεγγυότητας⁴.

Η τήρηση των διεθνών δεσμεύσεων που αναλαμβάνουν τα κράτη μέλη, συνεπάγεται ότι ο κληρονομικός Κανονισμός δεν θα πρέπει να επηρεάζει την εφαρμογή διεθνών συμβάσεων, στις οποίες έχουν προσχωρήσει ένα ή περισσότερα κράτη μέλη κατά τη χρονική στιγμή της θέσπισης του Κανονισμού (άρθ. 75 § 1 εδ. α). Ειδικά μάλιστα τα κράτη μέλη, τα οποία είναι συμβαλλόμενα μέρη της Σύμβασης της Χάγης της 5-10-1961 σχετικά με τις συγκρούσεις νόμων που αφορούν τον τύπο των διατάξεων διαθήκης (και συνδιαθήκης), οφείλουν να συνεχίσουν να εφαρμόζουν τις διατάξεις της Σύμβασης αυτής αντί των διατάξεων του κληρονομικού Κανονισμού σε ό,τι αφορά το τυπικό κύρος των διαθηκών και συνδιαθηκών που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της άνω Σύμβασης, κατά το άρθρο 75 § 1 εδ.β του Κανονισμού.

V.Διεθνής δικαιοδοσία.

Ο κανόνας του άρθρου 4 του Κανονισμού είναι ο θεμελιώδης κανόνας διεθνούς δικαιοδοσίας και αποτελεί τη γενική βάση διεθνούς δικαιοδοσίας για τις κληρονομικές διεθνείς σχέσεις. Τα δικαστήρια και οι αρχές του κράτους μέλους της συνήθους διαμονής του κληρονομούμενου κατά το χρόνο του θανάτου έχουν δικαιοδοσία να ρυθμίσουν το σύνολο της κληρονομικής διαδοχής του. Η επιλογή της συνήθους διαμονής ως βάση διεθνούς δικαιοδοσίας δεν είναι άγνωστη στην πρακτική πολλών κρατών μελών, αφού συμπίπτει εννοιολογικά με την έννοια της κατοικίας. Η συνήθης διαμονή είναι ο δεσμός φυσικού προσώπου με έδαφος κράτους στο οποίο εντοπίζεται το επίκεντρο των βιοτικών του συμφερόντων κατά τρόπο διαρκή και σταθερό. Απαιτούνται επομένως προς τούτο τόσο η ύπαρξη υλικού στοιχείου, η *corpore* εγκατάσταση, όσο και η ύπαρξη βουλητικού στοιχείου, η εξωτερική βούληση (*animus*) μόνιμου και κυρίας εγκαταστάσεως στον τόπο αυτό. Πρέπει να παρατηρηθεί ότι έννοια της συνήθους διαμονής κατά τον Κανονισμό συμπίπτει (σχεδόν πλήρως) με την έννοια της κατοικίας. Έτσι, και κατά τον Κανονισμό, φυσικό πρόσωπο δύναται να έχει μόνο μια συνήθη διαμονή (όπως και κατοικία στο ελληνικό δίκαιο κατά την ΑΚ 51).

Η εκτενέστατη δικαιοδοτική λειτουργία του άρθρου 4 ως προς την κληρονομική διαδοχή περιορίζεται σε δύο περιπτώσεις: Η πρώτη είναι

⁴ Χ.Παμπούκης, ΚληρονΔιεθνέςΔίκαιο, άρθ.76 σελ. 668

εκείνη του άρθρου 12 του περιορισμού της δικαιοδοσίας κατά την οποία το δικαστήριο έχει την ευχέρεια (μπορεί κατόπιν αιτήσεως όλων των διαδίκων) να αποφασίσει να μην αποφανθεί επι περιουσιακών στοιχείων που βρίσκονται σε τρίτο κράτος όταν θεωρήσει ότι η απόφασή του διατρέχει τον κίνδυνο να μην αναγνωριστεί και να μην κηρυχθεί εκτελεστή στο τρίτο κράτος του τόπου της περιουσία. Η δεύτερη περίπτωση είναι όταν ο κληρονομούμενος δια μέσω *professio juris* έχει επιλέξει ως δίκαιο που διέπει την κληρονομική του διαδοχή το δίκαιο της ιθαγενείας του. Στην περίπτωση αυτή το δικαστήριο, κατά το άρθρο 6 του Κανονισμού, δύναται να διαπιστώσει, ή ανα περίπτωση διαπιστώνει, την έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας του.

VI. Συμφωνία επιλογής δικαστηρίου

Η διάταξη του άρθρου 5 παρέχει την εξουσία στα ενδιαφερόμενα μέρη (που συνήθως είναι οι κληρονόμοι), όταν ο κληρονομούμενος είχε επιλέξει κατά το άρθρο 22 του Κανονισμού ως εφαρμοστέο δίκαιο (*professio juris*) το ουσιαστικό δίκαιο κράτους μέλους, να παρεκτείνουν την αποκλειστική δικαιοδοσία των δικαστηρίων του κράτους αυτού για να επιλύουν το σύνολο των ζητημάτων που μπορούν να ανακύψουν από την κληρονομία. Και το άρθρο αυτό συγκαταλέγεται ανάμεσα στις διατάξεις που εμποδίζουν την εναρμόνιση του *ius* με το *forum*. Δεδομένου ότι το δίκαιο το οποίο μπορεί να γίνει αντικείμενο επιλογής από τον κληρονομούμενο είναι μόνο το δίκαιο της ιθαγενείας του κατά το άρθρο 22, αντικείμενο της παρέκτασης μπορεί να είναι μόνο τα δικαστήρια του κράτους αυτού, εφόσον όμως είναι δικαστήρια κράτους μέλους. Πρέπει επίσης να παρατηρηθεί ότι, ενώ ο κληρονομούμενος έχει δικαίωμα να επιλέξει το εφαρμοστέο δίκαιο στην κληρονομική του διαδοχή, δεν του παρέχεται δικαίωμα να καθορίζει με τη βούλησή του τα δικαστήρια κράτους που θα έχουν και τη διεθνή δικαιοδοσία να επιλύουν τις σχετικές διαφορές ή να τη ρυθμίζουν. Αυτή η δυνατότητα παρέχεται μόνο στα ενδιαφερόμενα μέρη με έγγραφη συμφωνία, που καταρτίζεται είτε πριν είτε και μετά το θάνατο του κληρονομούμενου. Η δια της παρεκτάσεως κατά τον Κανονισμό θεμελιούμενη διεθνής δικαιοδοσία είναι αναγκαστικά αποκλειστική⁵.

VII. Η εξαίρεση στον γενικό κανόνα του άρθρου 21 Καν650/12

Παράλληλα με τον γενικό κανόνα του άρθρου 21, όπου προβλέπεται η εφαρμογή του δικαίου της συνήθους διαμονής του αποβιώσαντος επι

⁵ Χ. Παμπούκης, εις Κληρον. Διεθνές Δίκαιο, άρθρ. 5 σελ. 120

ζητημάτων κληρονομικής διαδοχής, ο Κανονισμός εισήγαγε, όπως προεκτέθηκε, τη δυνατότητα επιλογής εκ μέρους του διαθέτη του δικαίου της ιθαγενείας του (*professio juris*) ήτοι προσδιορισμού της *lex hereditatis* για το σύνολο των κληρονομικών σχέσεων.

Παράδειγμα:

Η κ. Gomez γεννήθηκε στο Πόρτο και έζησε εκεί όλη τη ζωή της. Έχει διπλή πορτογαλική και γερμανική ιθαγένεια. Αποβιώνει στο Πόρτο το 2016 και διεθέτει κινητή και ακίνητη περιουσία στην Πορτογαλία και τη Γερμανία. Όταν συνέταξε τη διαθήκη της το 2013, επέλεξε το γερμανικό δίκαιο ως εφαρμοστέο στην κληρονομική διαδοχή της. Ποιό δίκαιο εφαρμόζεται στην κληρονομική διαδοχή;

Καν 650/2012, άρθ. 22. Το γερμανικό δίκαιο στο σύνολο της κληρονομικής διαδοχής.

Απο τη διάταξη αυτή σε συνδ. με το άρθρο 20 (οικουμενική εφαρμογή) , συνάγεται ότι επιλέξιμη καθίσταται η ιθαγένεια οποιουδήποτε κράτους ανεξάρτητα απο το εάν πρόκειται για κράτος μέλος ή για τρίτη Πολιτεία⁶ . Απο τον ίδιο συνδυασμό διατάξεων συνάγεται επίσης ότι θεμελιώνεται εν προκειμένω η αναγνώριση του δικαιώματος επιλογής της *lex patriae* ακόμη και σε υπηκόους τρίτων χωρών. Επομένως, εφαρμοστέο στο πλαίσιο του Κανονισμού μπορεί να είναι , εκτός των εθνικών δικαίων των κρατών μελών, και το δίκαιο μια τρίτης Πολιτείας, αποκλεισμένου και πάλι του δικαίου της διαμονής, όπως π.χ. αμερικανός υπήκοος που διαμένει στην Ελλάδα και ορίζει ως *lex hereditatis* το αμερικανικό δίκαιο. Η ορισθείσα εκ μέρους του διαθέτη *lex patriae* οδηγεί στην εφαρμογή του συγκεκριμένου δικαίου στο σύνολό του και εννοούνται οι ουσιαστικοί κανόνες του κληρονομικού δικαίου, δεδομένου ότι ο Κανονισμός αποκλείει , ειδικά στην περίπτωση επιλογής δικαίου, το φαινόμενο της αναπαραπομπής και περαιτέρω παραπομπής (άρθρ. 34 § 2).

VIII. Οι κληρονομικές συμβάσεις

Πολλά ηπειρωτικά δίκαια, μεταξύ των οποίων το ελληνικό, το κυπριακό, το γαλλικό, το βελγικό και το ισπανικό, απαγορεύουν γενικά τη σύναψη συμβάσεων που αφορούν την κληρονομική διαδοχή, υιοθετώντας την εχθρική θέση του ρωμαϊκού δικαίου απέναντι στο θεσμό. Ετσι, είναι άκυρη κατά το ελληνικό δίκαιο συμφωνία μεταξύ ενός πατέρα και των δύο θυγατέρων του που προβλέπει ότι ως αντάλλαγμα για τη δωρεά σε μια απο

⁶ Σημ. (37) πρ.4 του προοιμίου του Κανονισμού και Δ.Σταματιάδης εις ΔιεθνέςΚληρονΔ υπο την επιμ.Χ.Παμπούκη, άρθ. 22 σ.219.

αυτές κάποιων στοιχείων της μελλοντικής κληρονομιάς, αυτή θα αποποιηθεί οποιαδήποτε δικαιώματα έχει στην κληρονομία του πατέρα της προς όφελος της άλλης θυγατέρας. Στο ελληνικό δίκαιο οι κληρονομικές συμβάσεις διαιρούνται σε «εν ευρεία εννοία», κατηγορία στην οποία ανήκουν εκείνες οι συμβάσεις που αφορούν γενικά στη μελλοντική κληρονομιά του διαθέτη και σε «εν στενή εννοία», δηλαδή στις συμβάσεις που λόγω ιδιαίτερης διαμόρφωσης του περιεχομένου τους αποσκοπούν στη μεταβολή του προβλεπομένου από το νόμο τρόπου επαγωγής της κληρονομιάς⁷. Και ενώ οι «εν στενή εννοία» κληρονομικές συμβάσεις είναι πάντα άκυρες κατά τη διάταξη του άρθρου 368 ΑΚ, οι εν «ευρεία εννοία» επιστρέφονται όταν έχουν ως αντικείμενο ειδικά ορισμένα στοιχεία της κληρονομιάς και όχι ολόκληρη ή ένα ποσοστό αυτής, εκτός εάν το επίμαχο στοιχείο αποτελεί το σύνολο ή σχεδόν το σύνολο της κληρονομιάς⁸. Περαιτέρω εξαιρέσεις από την απαγόρευση μπορούν να θεωρηθούν ορισμένες κληρονομικές συμβάσεις που προβλέπονται ρητά στο νόμο ως ιδιαίτεροι θεσμοί του κληρονομικού δικαίου, όπως η δωρεά αιτία θανάτου (ΑΚ 2032 επ.), η νέμηση ανιόντος (ΑΚ 1891 επ.), η σύμβαση εκποίησης της κληρονομιάς (1942 επ.).

Αναδεικνύεται ούτω η μεγάλη πρακτική σημασία του κανόνα σύγκρουσης του άρθ. 25 του Κανονισμού, που εξασφαλίζει τη βιωσιμότητα και την περαιτέρω εξάπλωση του θεσμού της κληρονομικής σύμβασης εντός της ΕΕ. Τα σημαντικότερα ζητήματα που εμπíπτουν στο ουσιαστικό κύρος των διατάξεων τελευταίας βουλήσεως αναφέρονται στο άρθ. 26 του Κανονισμού. Κατά την ορθότερη γνώμη, η αναφορά του άρθ. 26 είναι ενδεικτική. Επομένως, θα πρέπει να γίνει δεκτό ότι στο δίκαιο που καθορίζεται από το άρθ. 25 υπάγονται όλα ανεξαιρέτως τα ζητήματα που άπτονται του ουσιαστικού κύρους των διατάξεων τελευταίας βουλήσεως⁹.

Παραδείγματα:

1. Ζεύγος Γερμανών έχει τη συνήθη διαμονή του στη Γαλλία. Το ζεύγος επιλέγει ρητώς το γερμανικό δίκαιο ως εφαρμοστέο στην κληρονομική διαδοχή του και συνάπτει κληρονομική σύμβαση στη Γερμανία, ενώπιον γερμανού συμβολαιογράφου, στην οποία ορίζει ότι το γερμανικό δίκαιο διέπει τη συγκεκριμένη κληρονομική σύμβαση. Ο σύζυγος αποβιώνει στη Γαλλία και γάλλος συμβολαιογράφος καλείται να τακτοποιήσει την κληρονομική διαδοχή. Η σύμβαση είναι ισχυρή, καθώς συνήφθη από δύο Γερμανούς, οι οποίοι επέλεξαν ρητώς το γερμανικό δίκαιο ως εφαρμοστέο

⁷ Α.Γεωργιάδη, ΚληρονΔ υποσ.6 σ.1197

⁸ Οπότε τίθεται θέμα καταστρατήγησης της ΑΚ 368 κατά την ΑΠ 617/2004 ΧρΙΔ 2004.792.

στην κληρονομική σύμβαση, βάσει του άρθρου 25 § 3 του Κανονισμού.

2.Ωστόσο ζεύγος Γάλλων, που διαμένει στη Γαλλία, δεν μπορεί να επιλέξει το γερμανικό δίκαιο ως εφαρμοστέο, ούτε στην κληρονομική διαδοχή του βάσει του άρθρου 22 ούτε στην κληρονομική σύμβαση βάσει του άρθρου 25 § 3.

3.Ζεύγος με δύο ιθαγένειες (ο σύζυγος Γερμανός, η σύζυγος Αυστριακή), το οποίο διαμένει στη Γαλλία, μπορεί βάσει του άρθρου 25 § 3 του Κανονισμού να ορίσει εναλλακτικά το γερμανικό ή το αυστριακό δίκαιο ως εφαρμοστέο σε κληρονομική σύμβαση, ενώ απουσία επιλογής, το εφαρμοστέο δίκαιο θα είναι το γαλλικό περί κληρονομικής διαδοχής, το οποίο αγνοεί τις κληρονομικές συμβάσεις.

Κατά την κρατούσα άποψη στο ελληνικό ιδ.δ.δ.¹⁰, διάταξη αλλοδαπού δικαίου που θεωρεί έγκυρη κληρονομική σύμβαση θεωρείται αντίθετη στην ελληνική διεθνή δημόσια τάξη της ΑΚ 33 λόγω της σχέσης που υπάρχει μεταξύ της ΑΚ 368 και της ελευθερίας του διατιθέναι. Αν και το ζήτημα αυτό δεν έχει απασχολήσει τη νομολογία μας, σύμφωνα με τα μέχρι σήμερα κρατούντα στην ελληνική έννομη τάξη, εάν τα επιληφθέντα ελληνικά δικαστήρια καλούνταν (θεμελιώνοντας διεθνή δικαιοδοσία στην τελευταία κατοικία του κληρονομούμενου) να κρίνουν υπόθεση σχετική με κληρονομική σύμβαση εγκύρως καταρτισθείσα , σύμφωνα με το εφαρμοστέο αλλοδαπό δίκαιο που υποδεικνύει η ΑΚ 28, απο αλλοδαπούς στην αλλοδαπή, θα θεωρούσαν κατά πάσα πιθανότητα, ότι η εφαρμογή των σχετικών αλλοδαπών κανόνων δικαίου προσκρούει στην επιφύλαξη της δημόσιας τάξης¹¹, η οποία επιτρέπει εν προκειμένω την εξαίρεση εφαρμογής του αλλοδαπού δικαίου λόγω αντίθεσης στην ΑΚ 368 και έτσι στην περίπτωση αυτή θα ελάμβανε χώρα εξ αδιαθέτου κληρονομική διαδοχή σύμφωνα με τη lex hereditatis ή η ισχυροποίηση προγενέστερης διαθήκης.

ΙΧ.Δημόσια τάξη (άρθρο 35 Καν650/12)¹²

Αλγερινός πολίτης, ο οποίος διαμένει στην Αλγερία, αποβιώνει στην Αλγερία του 2016, αφήνοντας τραπεζικούς λογαριασμούς στην Γαλλία και ακίνητη περιουσία στην Αλγερία. Έχει δύο παιδιά, ένα αγόρι και ένα κορίτσι, τα οποία διαμένουν στη Γαλλία. Ποιό δίκαιο εφαρμόζεται στην κληρονομική διαδοχή;

⁹ Χ.Ζουμπούλης εις ΚληρΔιεθνΔίκαιο υπο την επιμ.Χ.Παμπούκη, άρθρ. 25 σ. 303

¹⁰ Γ.Μπαλή, ΚληρονΔ, 4^η έκδ. § 459 σ.710 επ.

¹¹ ΕφΑθ 9125/1987 Αρμ 1992.47 με παρατ. Παπαζήση

¹² Επὶ τοῦ παρόντος δὲν υφίσταται ἔννοια ευρωπαϊκῆς δημόσιας τάξης καὶ κάθε χώρα θα ἐφαρμόσει τὴ δική της. Ἐπομένως, τὸ κατὰ πόσον ὁ θεσμὸς τῆς νόμιμης μοίρας ὑπόκειται στὴ διεθνή δημόσια τάξη

Κανονισμός 650/2012:

Το δίκαιο της Αλγερίας για το σύνολο της κληρονομικής διαδοχής

Δίκαιο περί κληρονομικής διαδοχής της Αλγερίας:

Καθορίζει άνιση μεταχείριση του κοριτσιού και του αγοριού

Δημόσια τάξη της Γαλλίας:

Ο γάλλος συμβολαιογράφος οφείλει να μην λάβει υπόψη τη διάκριση λόγω φύλου και πρέπει να υποκαταστήσει το δίκαιο της Αλγερίας, το οποίο θα ήταν κανονικά εφαρμοστέο, με το γαλλικό δίκαιο

Η δημόσια τάξη του ιδ.δ.δ. εκφράζει όλες τις πολιτικές, πολιτειακές, κοινωνικές, οικονομικές, θρησκευτικές, ηθικές αρχές και αντιλήψεις που εμφανίζονται σε μια κοινωνία και η προβολή των οποίων δεν μπορεί να γίνει ανεκτή από την έννομη τάξη στην οποία εμφανίζονται¹³. Διεθνής δημόσια τάξη υπάρχει και είναι αυτή που όντως έχει διεθνή προέλευση, υπό την έννοια της εμφάνισης ή/και της πρόσληψης του περιεχομένου της από τα διεθνή συμβατικά κείμενα ή υπό την έννοια της έκφρασης από αυτήν θεμελιωδών αρχών που ξεπερνούν τα εθνικά σύνορα και διεκδικούν παγκόσμια ή έστω περιφερειακή ισχύ¹⁴. Η σύνδεση του άρθρου 35 με το άρθρο 21 § 2 του Κανονισμού είναι προφανής. Στο μέτρο που ο εφαρμοστής του Κανονισμού έχει τη δυνατότητα να εφαρμόσει το δίκαιο που προκύπτει από τη ρήτρα διαφυγής, αυτό δεν θα είναι πιθανό να συμβεί εάν η εφαρμογή αυτού του δικαίου προσβάλλει τη δημόσια τάξη του *forum*.

X. Το ευρωπαϊκό κληρονομητήριο

Ο Κανονισμός κληρονομικές σχέσεις προβλέπει τη δημιουργία ενός ενιαίου πιστοποιητικού, του Ευρωπαϊκού Κληρονομητηρίου (άρθρα 62 επ.) που θα εκδίδεται προς χρήση σε άλλο κράτος μέλος. Η χρήση του κληρονομητηρίου δεν είναι υποχρεωτική. Το ευρωπαϊκό κληρονομητήριο είναι ένα ενιαίο «έγγραφο», το οποίο έχει αποδεικτική ισχύ και προορίζεται να χρησιμοποιηθεί από κληρονόμους και κληροδόχους, οι οποίοι έχουν άμεσα δικαιώματα στην κληρονομική διαδοχή, εκτελεστές διαθηκών και διαχειριστές της κληρονομικής διαδοχής, για τη διευκόλυνση της απόδειξης της ιδιότητας, των δικαιωμάτων ή των αρμοδιοτήτων τους όχι μόνον στο κράτος που το εκδίδει, αλλά επίσης -και κυρίως- σε κράτος μέλος διαφορετικό από εκείνο στο οποίο εκδίδεται το κληρονομητήριο. Κυκλοφορεί ελεύθερα και δεν απαιτείται καμία διατύπωση για την αποδοχή

εξαρτάται από την εσωτερική πολιτική κάθε χώρας.

¹³ ΟΛΑΠ 17/1999 ΝοΒ 2000.461

¹⁴ Καίσης, Εκφάνσεις της δημόσιας τάξης στην αναγνώριση και εκτέλεση αλλοδαπών δικαστικών και διαιτητικών αποφάσεων, 60, Χ. Μειδάνης, Η δημόσια τάξη στο κοινοτικό ιδ.δ.δ., § 142-145.

του στο κράτος προορισμού και καλύπτεται από τεκμήριο ακρίβειας όσον αφορά το περιεχόμενό του. Είναι ένα ομοιόμορφο έντυπο, το οποίο προκύπτει από το δίκαιο της ΕΕ ¹⁵, ενώ δεν έχει την εμφάνιση ούτε δημοσίου εγγράφου ούτε και δικαστικής απόφασης. Δεν είναι ένα έγγραφο το οποίο αντικατοπτρίζει την οριστική επίλυση μιας κληρονομικής διαδοχής με διασυνοριακές συνέπειες και με αυτή την έννοια δεν είναι υποχρεωτικό έγγραφο, ως επικουρικό δε, δεν αντικαθιστά, όπως θα εκτεθεί κατωτέρω, ούτε τα εθνικά έγγραφα ούτε τις εθνικές διαδικασίες, παρότι μπορεί να χρησιμοποιηθεί επίσης στο έδαφος του κράτους που το εξέδωσε, ενώ, τέλος, δεν αποτελεί εκτελεστό τίτλο. Ως Αρμόδια Αρχή στην Ελλάδα για την έκδοση του ευρωπαϊκού κληρονομητηρίου δηλώθηκε από τις ελληνικές Αρχές, κατ'άρθρο 78 του Κανονισμού, το Ειρηνοδικείο.

Ο Κανονισμός 650/2012 καλλιεργεί μια γενικότερη ασάφεια ως προς τη σχέση και οριοθέτηση των ανωτέρω κληρονομητηρίων (εθνικού και ευρωπαϊκού). Η έλλειψη μιας ειδικής ρύθμισης ή σχετικών αναφορών οδηγεί στο συμπέρασμα ότι τα εν λόγω πιστοποιητικά συνυπάρχουν σε μια ισότιμη και αυτόνομη βάση. Ειδικότερα υπο την έποψη του εθνικού δικαίου ο δυαδισμός αυτός σημαίνει ότι η έκδοση του ευρωπαϊκού κληρονομητηρίου αφήνει ανεπηρέαστο το δικαίωμα υποβολής αίτησης για τη χορήγηση ενός αντίστοιχου εθνικού, όπως επίσης δεν επηρεάζει την ύπαρξη ενός ήδη εκδοθέντος και οι ειδικότερες σχέσεις που αναπτύσσονται από αυτήν την συνύπαρξη αποτελούν αντικείμενο της εκάστοτε εθνικής νομοθεσίας. Αντίστοιχα από την πλευρά της ευρωπαϊκής έννομης τάξης, ο προαναφερόμενος δυαδισμός εκφράζεται στη σκέψη ότι η έκδοση ενός εθνικού κληρονομητηρίου δεν θίγει το δικαίωμα έκδοσης ή την υπόσταση ενός ήδη εκδοθέντος ευρωπαϊκού. Αν τα δύο κληρονομητήρια (εθνικό και ευρωπαϊκό) δεν παρουσιάζουν ουσιώδεις διαφορές δεν υπάρχει πρόβλημα. Αν αντίθετα παρουσιάζουν διαφορές ως προς το περιεχόμενό τους, εφόσον τα βεβαιούμενα σ'αυτά γεγονότα αποκλίνουν μεταξύ τους, δηλαδή οι έννομες σχέσεις αποτυπώνονται με διαφορετικό τρόπο, δεν αίρεται η αυτονομία του καθενός, αλλά είναι δυνατόν η αυτονομία αυτή να οδηγήσει στην αμφίδρομη ανατροπή του νόμιμου τεκμηρίου δεδομένου του χαρακτήρα του ως μαχητού στο μέτρο που τα αποτυπούμενα σε κάθε κληρονομητήριο στοιχεία αντιφάσκουν μεταξύ τους, με συνέπεια τη διαμόρφωση μιας νέας κατάστασης αντίστοιχης με αυτή που θα υπήρχε αν εξέλειπαν τα δύο πιστοποιητικά. Σε συνάρτηση με τα παραπάνω, η κρίση για τη δημόσια πίστη που περιβάλλει

¹⁵ βλ. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 5 ΕΝΤΥΠΟΥ V του Καν ΕΕ 650/2012

τα κληρονομητήρια ¹⁶, εξαρτάται απο το ερώτημα αν τα πραγματικά περιστατικά που πληρούν τις προϋποθέσεις της δημόσιας πίστης συντελέστηκαν στη βάση του εθνικού ή του ευρωπαϊκού κληρονομητηρίου. Εφόσον όμως η δημόσια πίστη ενεργοποιείται σε αμφότερα τα πιστοποιητικά και με τη διενεργηθείσα με βάση αυτά συναλλαγή σχετίζονται περισσότεροι τρίτοι, η σύγκρουση θα κριθεί σύμφωνα με την αρχή της προτεραιότητας¹⁷. Πάντως θα πρέπει να επισημανθεί ότι ο Κανονισμός, όπως και τα περισσότερα εθνικά δίκαια, προβλέπει διαδικασίες τροποποίησης ή ανάκλησης του ανακριβούς κληρονομητηρίου¹⁸ και σε κάθε περίπτωση αναστολής της ισχύος των αποτελεσμάτων ¹⁹.

Παράδειγμα:

Πολίτης του Λουξεμβούργου αποβιώνει στο Λουξεμβούργο όπου είχε τον τόπο συνήθους διαμονής του απο τη γέννησή του. Διέθετε τραπεζικούς λογαριασμούς στη Γερμανία. Εχει ένα μόνο τέκνο. Ο λουξεμβούργιος συμβολαιογράφος εκδίδει ευρωπαϊκό κληρονομητήριο, στο οποίο αναφέρονται η ιδιότητα του τέκνου ως κληρονόμου και ότι στην κληρονομική διαδοχή εφαρμόζεται το δίκαιο του Λουξεμβούργου, καθώς και τα στοιχεία βάσει των οποίων καθορίστηκε το συγκεκριμένο δίκαιο. Ο λουξεμβούργιος συμβολαιογράφος διατηρεί το πρωτότυπο του ευρωπαϊκού κληρονομητηρίου και χορηγεί αντίγραφο στο τέκνο. Το τέκνο μπορεί να προσκομίσει επικυρωμένο αντίγραφο²⁰ του ευρωπαϊκού κληρονομητηρίου στην τράπεζα στη Γερμανία για να εισπράξει απευθείας τα κεφάλαια που σχετίζονται με την κληρονομική διαδοχή, με την επιφύλαξη της απόδειξης καταβολής των φόρων κληρονομίας.

XI. Η ερμηνεία του Κανονισμού 650/2012 και η νομική σημασία του Προοιμίου του.

Το ΔΕΕ έχει δικαιοδοσία δυνάμει του άρθρου 267 Συνθήκης για τη Λειτουργίας της ΕΕ να κρίνει την εγκυρότητα και την ερμηνεία κοινοτικών πράξεων. Αυτό μπορεί να γίνει με προδικαστικό ερώτημα προαιρετικά απο τις εθνικές δικαιοδοτικές αρχές, όταν θεωρούν ότι η απάντηση σε ένα ερμηνευτικό ζήτημα είναι αναγκαία για την έκδοση της απόφασής τους και υποχρεωτικά όταν η απόφασή τους δεν είναι δεκτική άλλου ενδίκου μέσου ή βοηθήματος στο εθνικό δίκαιο. Η καταρχήν

¹⁶ άρθρ. 69 §§ 3 και 4 του Κανονισμού και 1963 ΑΚ

¹⁷ Δ. Σταματιάδης εις ΚληρονΔιεθνέςΔίκαιο υπο την επιμ.Χ.Παμπούκη, έκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 578

¹⁸ άρθρ. 71 § 2 Καν 650/12

¹⁹ άρθρ. 73 Καν 650/12

²⁰ Η ισχύς του οποίου περιορίζεται σε έξι μήνες κατά το άρθρο 70 § 3 Καν

εφαρμοστέα μέθοδος είναι εκείνη της αυτόνομης ερμηνείας που ακολουθεί το ΔΕΕ και στα άλλα κοινοτικά κείμενα (με εξαίρεση όπου παραπέμπεται στα εθνικά δίκαια από τα ίδια τα κοινοτικά κείμενα). Με την πρακτική εισαγωγής Προοιμίου (Ο Κανονισμός 650/2012 έχει 83 αιτιολογικές σκέψεις) επιβοηθείται σημαντικά η ερμηνεία του Κανονισμού. Το Προοίμιο δεν έχει ασφαλώς δεσμευτικό χαρακτήρα και βασικά πληροί την υποχρέωση που ισχύει για όλα τα κείμενα του δευτερογενούς κοινοτικού δικαίου (σύμφωνα με το άρθρ. 296 § 2 ΣΛΕΕ) της έκθεσης με τρόπο σαφή του λόγου θέσπισής τους. Με τον τρόπο αυτό μπορεί να ελέγξει το ΔΕΕ τη νομιμότητα της αναγκαιότητας θέσπισης του κοινοτικού δικαίου. Εντούτοις, η σύγχρονη πρακτική των κοινοτικών οργάνων αναδεικνύει μια προσπάθεια πραγματικής αιτιολόγησης όχι μόνο των λόγων θέσπισης του νομοθετήματος, αλλά και των διατάξεων αυτού. Ο Κανονισμός 650/2012 κινείται σε αυτή την κατεύθυνση και το Προοίμιο υπέχει πράγματι θέση αιτιολογικής εκθέσεως, σημαντικής ερμηνευτικά (και ως προς τη γραμματική ερμηνεία του Κανονισμού), αφού σε ορισμένες περιπτώσεις δεν αρκείται στην εξήγηση του γιατί υιοθετήθηκε η ρύθμιση, αλλά προβάλλει και ερμηνευτικές κατευθύνσεις (όπως λ.χ. χαρακτηριστικά οι σκέψεις 23-25 ως προς την ερμηνεία της έννοιας της συνήθους διαμονής). Το ΔΕΕ στηρίζεται συχνά σε αυτό για την ενίσχυση της ερμηνευτικής του κρίσης.

Επίλογος

Καθίσταται φανερό ότι με τα προεκτεθέντα δεν αναλύθηκε σε βάθος ο πολύπλοκος, ούτως ή άλλως, Κανονισμός 650/2012, αλλά στα πλαίσια του περιορισμένου χρόνου, επισημάνθηκαν ορισμένες από τις βασικές αρχές και ρυθμίσεις του, που διέπουν την προσπάθεια ενοποίησης του ευρωπαϊκού ιδ.δ.δ. και στο πεδίο των κληρονομικών σχέσεων, που θα επιτευχθεί με τη βοήθεια και της νομολογίας του ΔΕΕ, το οποίο θα κληθεί να επιλύσει αμφισβητήσεις και ερμηνευτικές προσεγγίσεις εντός του πεδίου εφαρμογής του.